

“Txepetx”-en zati aukeratuak

Lortzen baldin baduzu kontzientzia soziala, pertsonaren inplikaziorik gabe ez da kontzientzia. Kontzientzia beti pertsonala da. Gaur oso gauza desberdina da kontzientziaturik dagoen jende-kopurua uztartzea eta elkartzea edo gizarte-mailan, nolabaiteko kontzientziaren itxura duen mezu bat, mezu propagandistiko edo modazko mezu bat botatzea, gero jendeak ez duela bereganatzen ikusteko. Hor badago jauzi kualitatibo bat, haustura-tentsioa ematekotan elementu oinarritzkoa den giltza, egoeraren kontzientzia pertsonala, handik hasten da dena, gero kontzientzia pertsonal hori gauzatu egin behar da gizartean, gauzatu eta garatu. Baina pertsonala izan behar du, pertsonala. Kontzientzia pertsonala da abiapuntua. Eta helmuga, berriz, kontzientzia soziala.

G: Gauza bat da kontzientzia pertsonala lortu behar dela hizkuntzaren alde eta kontzientzia soziala lortu behar dela. Gu egon gaitezke pertsonalki oso arduratuta hizkuntzaren alde.

J.M.S.C.: Nik esaten dut, kontzientzia pertsonala gizartea aldatzeko, eta esaten dut, gizartea aldatzea kontzientzia pertsonala sortarazteko, ez jendea alienatzeko. Niretzat, kontzientzia pertsonala baldin badago, bere helburua jende kontzientea sortaraztea izango da.

Eta jende kontzientea sortzen baldin bada izango da gizarte berri, zuzen eta egoki bat sortarazteko. Eta hori da nik esaten dudana, bestaldetik nik esaten dudana guztiok sentitzen duguna da. Ez da nik asmatutako zerbait.

G: Gauza da nola sortzen den kontzientzia pertsonal hori eta aldi berean kontzientzia sozial hori nola sor dezakegun. Igual hori da lehendabiziko galdera, eta gero...

J.M.S.C.: Kontzientzia pertsonala nondik ateratzen dugun? Bada, uztartutako hiru alde hauetatik: autoerrespetuzko sentimendu batetik, ideia berrietatik eta ekintza orekatzaileetatik edo Euskararen planteamendu trilogiko batetik, nahi duzuna. Jar diezaiokezu nahi duzun etiketa, baina azken finean gauza bera izango da. Zer egin da aurreko diskurtso askorekin? Jendeari motibapen bat eta ekiteko kontsigna bat eman zaio, baina ezaguera landu gabe, eta jendearen ezaguera lantzeak beti dakarkigu arrisku bat, “el riesgo de la discrepancia”. Orduan hasiera izan behar da gauzak konprenitzeko, eztabaidatzeko, ulertzeko modu berri bat. Hartu behar ditugu berriak diren ideia horiek eta zabaldu, eta ezagutu modu berri baten bidez. Hala egiten ez badugu, orduan ni bihurtzen nahiz nahi ez dudana teoria baten “guru” eta jendeak ez du diskurtsoa berez eta bere kabutik hartzen eta hori izango da diskurtso honen porrota, ala diskurtso

horrek ez du behar duen eragina lortuko eta betiko saltsetan eta betiko kontuetan jarraituko dugu, jarrai dezakegun neurrian, denbora mugatua gelditzen baitzaigu.

Konpaktazio-prozesua integratzeko prozesua da. Integratzailea den prozesu horretan, lehenengo pausoa da zure burua integra-

“Hor dago aukera: jakin badakit euskara eta erdara, baina ni sentitzen naiz neu euskaraz hitz egiten dudanean”

tzea. Hor dago aukera: jakin badakit Euskara eta erdara, baina ni sentitzen naiz neu Euskaraz hitz egiten dudalako, eta Euskaraz hitz egiten dudanean, eta hori da lehenengo aukera, hala izan eta gero, saiatuko naiz gero eta gehiago Euskara erabiltzen, saiatuko naiz kontzientzia soziala kanporatzen, esparruak zabaltzen eta zalbalduko dut nire esparru familiarrean, egingo ditut hi-tzarmen batzuk nire kideekin Euskaraz min-tzatzeko, eta modu horretan sortuko dut erlazio berri bat Euskaraz. Eta hasiko naiz nire lana edo nire arlo laborala euskaratzen eta sortuko dira, momentu honetan sortzen hasi diren Arrasate Euskaldun Dezagun-en antzekoak edo hobe esateko “herria euskaldun dezagun” antzeko taldeak, edota EHEk bultzatutako talde nahiz ekimen batzuk eta orduan, lortuko dugu herriak Euskaraz pentsatzea, hori egin eta gero, lortuko dugu Euskal Herriak Euskaraz birpentsatzea, edo pentsatzea berriz ere. Orduan, ordezkatzeko prozesua kontzentrikoa baldin bada, besteak izan behar du eszentrikoa, erdarak duen bi zentzuetan, kanpoan geratzen direnentzat hori da erabateko eszentrizitatea. Baina ez zuretzat, zuk duzun identitatea kanporatu egin behar duzulako. Ez ahaztu: bi muturretatik abiatzen gara, barne-koherentzia lantzen dugun heinean kanpo-sufizientzia lortzen saiatzen ari gara, gure eskubide natural hori botere soziopolitiko batek segurtu dezan.

G.: Joan gaitezen Arrasatera. Arrasate hori planteatzen denean Arrasate Euskaldun Dezagun bezalako talde batek euskaldunak biltzen ditu, motibatzen ditu, era-

bilpena bultzatzen du, baina hortik kanpo gelditzen da erdaldunen multzoa. Nola eragiten du AEDk esate baterako erdal hiztunen mailan? Ez du horrek areagotzen komunitateen haustura?

J.M.S.C.: Bere tokian eta bere lekuan jarri behar dugun gauza zera da: euskaldunok nagusia den egoerarekiko dugun haustura eta diskriminazioa. Hau da, dominante den egoerarekin beti kanpoan eta diskriminaturik geratu direnak leku guztietan euskaldunak izan dira. Hala eta guztiz ere uste dut eman behar dugun jauzi kualitatibo horren elementu edo klabe bat tolerantziaren printzipioa dela. Ez dugu nahi, eta esan dut liburuan ere, guretzat nahi ez duguna ez diegu besteei egin behar. Zer esan nahi dut horrekin? Horrekin esan nahi dut eskubide osoa dugula gure bizitza pertsonal eta sozialean oreka lortzeko. Baina oreka lortzeko erabiliko ditugun tresna eta bideak eraketaileak izan behar dira. AEDn eta antzeko taldeetan, nik dakidanez behintzat, kontuan hartzen da.

Bestalde, teoria hau ondo ulertzen badugu, konturatuko gara hizkuntza ez dela inolako tresna diskriminatzailea, integratzailea baizik. Euskara izango da etorkinak integratzeko erabiliko dugun biderik egokiena. Badakigu etorkinak (edo bertako desnatibizatuak) ez direla egun batetik bestera euskaldunduko. Baina guri interesatzen zaiguna martxaren norabidea da eta ikuspegi horretatik ematen diogu duen balioa motibapen-mailan gelditzen den aldaketari. Motibapen negatibo batetik motibapen positibo batera pasatzeak adierazten du multzo honek egiten duen integrazio-ahalegina, bere euskararen biabilitatearen aldeko apustua. Eta hala jokatzeko duen edozeinek merezi du errekonozimendu sozial osoa.

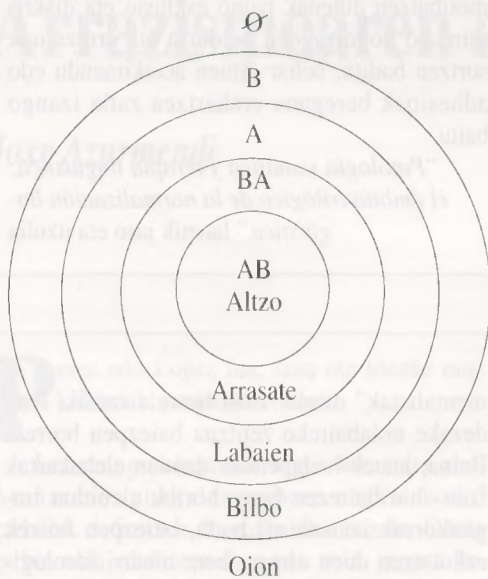
Guk sortzen ditugu baldintzak bereziki haurrentzat, sortzen ari diren haurrentzat, horiek izango dira gure jomuga edozein herri euskalduntzeko prozesuan: haurra edo hobe esateko momentu horretan jaio den haurra.

Momentu horretan jaio den haurra abia daiteke anormalak diren baldintza batzuetan edo normalak diren baldintza batzuetan. Guk artifizialki induzitzen ditugu normalizatzaileak diren baldintza horiek. Horrek zer esan nahi du? Ume horrek lortuko duela bere identitate euskalduna eta izango duela bere familia euskalduna eta gero joango dela lan bila Euskaraz eta izango duela bizitza Euskaraz. Hori da helburua, helburu horretan ez dago diskriminaziorik zeren eta haur guztiek, baldintza batzuk emanez gero, lor baitezakete orain eskola dela medio lortzen ez duten gauza, Euskararen eza-guera menderatzea. Baina, aldi berean badaude eragin handiko helduak prezesa horretatik

kanpo geratzen direnak, hor sartzen da nik esaten dudana "redistribución del poder lingüístico".

G.: Noraino da estrapolablea Arrasateko esperientzia? Hor badaude baldintza konkretu batzuk, euskaldungoa dexentekoa da, gero Udala mota batekoa da, etab., laguntza-modu batzuk eta badaude beste toki batzuetan ez daudenak. Noraino da adibide hori estrapolablea, ez Euskal Herri osora baizik beste herri batzuetara?

J.M.S.C.: Beno, Arrasaten egiten dena ezin daiteke egin, esate baterako, Antsoainen edo Burlatan. Baina zergatik ezin daiteke? Honako hauek dira Euskal Herriko herrien tipologiak:

Euskal Herria hasi eta gero edo Euskal Herriaren berpizkundea hasi eta gero, Euskal

Herriko herri guztiak diagrama horretan kokatuko dira. Hemen izango ditugu herri elebarrak (AB). Naturalak, euskaldun bezala iraun zuten herriek eta momentu batean hartzen dute erabakia kulturalki ere Euskaraz funtzionatzeko. BA deituko ditugu, nik deitzen ditut herri linguistikoak, AED edo "herria euskaldun dezagun". Arrasate bezalako herri guztietan, naturalki eta kulturalki nagusia zen hizkuntza erdara zen, baina bazegoen euskaldun kopuru bat eta momentu batean motibapen razional batek eraginda hasten dira herri euskaldun natural bat sortzen, horiek ematen diote motibapen handiena, horiek ematen diote Euskarari gaitasunik onena. Bitartean dugu B, zer da B? Momentu horretan B da Bilbo, Bilboko euskaldunak kontutan hartuz, eta hartzen baditugu Bilboko euskaldunak kontutan hartuz, Bilboko euskaldunak, zenbat dira? Eman dezagun berrogei mila. Herri bat da, nahiko koxkorra, baina ez da herri euskaldun bezala ulertu. Ulertu eta gero hasiko dira BA taldearen ezaugarriak eskuratzen. Baditugu Etxalar edo Labaien edo Erasun bezalako herriak eta horiek konturatuko dira hurrengo pausua dela AB bezala jokatzeko eta erdiguneko kokatzea. Hemen ditugu erdaldun hutsak direnak, Antsoain bezala edo Arabako Erriberako edozein herri. Zer da Oion esate baterako? Esaten ari dena A bat sortaraztea, ikastola dela medio eta hemendik hamabost urtera izango da edo egongo da Oionen multzo euskaldun bat eta hortik sor daiteke A-ko dinamika bat. Antsoain edo Burlata bezalako herrietan bertako euskaldunak erlazionatzen hasten badira, hurrengo pausoa kasu hemendik bost urtera B bezala edo antzeko herri bat sortzea izango da.

"BAT aldizkaria". 2. zk.tik jasoa.

Positibazio Paradigmaren hiru axiomak

- 1.- Heldu erdaldunak edo erdaldun osoak barne hartzen dituzten hizkuntz egoera guztiek, euskararenganako motibazio inteligentea garatzen hasi behar dute.
- 2.- Identitate elebakarra erdaraz finkatu duen helduari, euskarak ez dio bere hizkuntz-garapen naturala blokeatu behar.
- 3.- Indibiduo batetik bestera alde handia dago mugimendu-abiaduran, baina norabidean bat etorri behar dute guztiek.

"Un Futuro para nuestro Pasado" liburutik jaso eta itzulia.

Beraz, uste dugu Estatuia ez dela gai hizkuntza zuzenean suntsitzeko. Eta arrazoi berberetatik, ez da gauza ez eraikitzeko ez berreskuratzeko. Ez al da Nebrijarena Estatu horietako hainbatek hizkuntz-politikaren funts edo oinarritzat egun hauetan kaleratu duen esaldia?; hauxe dio esaldi horrek: *"Hizkuntza armarik premiazkoena edo behinena da eta ezin du beste batek ordezkatu"*. Faxismo gizazpikoen kasuetan ezik (begirune eta lotsaz ez dut hemen aipatuko, izan ere, berorren azterketa-esparrua psikiatra sakona da, eta hori ez da nire gaia), Estatuak hizkuntza bat desagertarazteko, hara nondik, hizkuntza bat behar du. Hizkuntz-komunitate bat desagertarazteko, hau kasualitatea! beste hizkuntz komunitate bat behar du. Ildo horretatik, "bera"ri aberria hizkuntza dela esaten dio; bada, badakite zer den aberria egitea. Besteari edo besteei, ordea, aberria Estatuia dela esaten die, beraz abisaturik daude. Lehenak beren hizkuntza erabiltzen ez badute subertsioak dira. Bigarrenak, ostera, erabiltzeari uzten ez badiote. Posible al da asimetria xebleagorik? (5).

Baina esperimendu honetan zerikusi han-

dia du bigarrenak, ez dakit zer sorginkeria dela eta, lehenengoentzat erabat normala dena eurentzat pentsaezina, anormala, dela sinestetak.

Horregatik, "be"tik "not to be"ra doan bitarteko urratsik barik, ez da ulertzen kartera bat zegoen tokian untxi bat agertzea, eta beraz, ez da ulertzen non sartu behar den untxia izan nahi denaren txeke zuria eskuratzeko. Izan ere, hau (ek) eta ez bestea desartikulatuz, lurralde politiko bateko Hizkuntz Komunitatean Estatuak hizkuntzari heriotz-zauriak sortu ahal dion bezala, Hizkuntza Komunitate hau artikulatuz Estatu-eredu horren azkena sina daiteke. Baina artikulazio hori posible izan dadin, ordezkatu nahi duen eredia kualitatiboki gainditu behar du; izan ere, destino hobea bilatzera motibatzen dutenak baino eskusio eta diskriminazio gogorragoen beldurra eta errezeluak sortzen baditu, behar dituen atxekimendu edo adhesioak beregana erakartzea zaila izango baitu.

"Patología somática y terapia lingüística: el ámbito trilogico de la normalización lingüística" lanetik jaso eta itzulia

A. Huxleyk zioenez, "Intelektual guztien bidea, nahiko luzea bada eta desbideratzen ez bada, gauza jakinean amaitzen da; izan ere, intelektualak inoiz ere ez dira mugitu hortik.

Hemen jakina dena zera da: historia kontatzeko erabiltzen dugun hizkuntzaren egi maila aztertu gabe (aurresuposatu), inoiz ere ez dugu jakingo elkarri kontatzen dizkiogun istorioetan egia eta gezurra bereizten, edota koherentea eta kontraesankorra, logikoa eta ideologikoa.

Bukatzeko beste adibide bat jarriko dugu, gramatika adibideen bidez ikasten baita. Bi hizkuntz-komunitate dauden Herrialde honetako buru politiko batek, bi komunitateon hizkuntzaren ardura duena bera, beren eguneroko bizitza osoa Euskaraz bizitzearen alde daudenak "fundamentalistak" direla esaten duenean, esan nahi du bizitza erabat Gaztelaniaz egitearen alde daudenak "beste horiek bezain funda-

mentalistak" direla. Hori horrela izanik, izan dezake nolabaiteko zentzua baieztatu horrek. Baina, hauek hedapenean dauden elebakarrak izan ahal daitezkeen beste horiek elebidun iragankorrak izateaz ari bada, baieztatu horrek ezkututzen duen asmoa, bere oinarri ideologikoak oinarri logikoagoak (berdinagoak) dituztenengan nagusitzea nahi duen pertsona baten asmoa da; eta hori, zerbait izatekotan, "fundamentalista" izatearen definizioz egokiena da. Hori alde batera utzita, adierazpen hori kontatzea, berorri buruzko edozein arrazoizko azalpeni uko egitea edo berorren maila berean jartzea da, edota **PSIK**opatologiaren **TRATATU** bat eskatuko luke. Baina horretaz jabetzean, konturatzen gara pertsonaia batek bere buruaren erretratu onargarri bat etorkizunari uzteko kortesia izan duela besterik gabe.

"Las lenguas vistas desde la historia versus la historia vista desde las lenguas" lanetik jaso eta itzulia